

crkva u svijetu

OSVRTI I PRIKAZI

EKUMENSKO GIBANJE

Zapisi s Četvrtog ekumenskog simpozija

Nedjeljko Ante Ančić

Ako bismo u ekumenskom zbivanju tražili događaj godine, onda je to svakako sastanak Mješovite katoličko-pravoslavne komisije za teološki dijalog na Patmosu od 29. svibnja do 4. lipnja 1980. Među trideset članova katoličke delegacije koju je Papa Ivan Pavao II. imenovao još u jesen prošle godine bio je banjalučki biskup msgr. Alfred Pichler. Kao sudionik prve sjednice ovog interkonfesionalnog sastanka biskup Pichler je našoj javnosti po povratku iznio svoje dojmove i zapažanja.¹

Kako je poznato ekumenizam na našem prostoru stagnira već duže vremena. On je započeo prije više godina kao teološki dijalog u obliku ekumenskih simpozija koje naizmjenično pripremaju tri teološka fakulteta: ljubljanski, zagrebački i beogradski. Nakon prvog takvog simpozija 1974. u Mariboru na temu *Pastoralni problemi kršćana u Jugoslaviji u vezi sa sakramentima, posebno s Euharistijom*, uslijedila su do sada u dvogodišnjim razmacima još tri takva ekumenska susreta. U Lovranu je 1976. održan II. ekumenski simpozij na temu *Evangelizacija u našem prostoru i vremenu*, zatim dvije godine nakon toga u Arandelovcu III. međufakultetski ekumenski simpozij s glavnom temom *Crkva u sadašnjem svijetu*.

Ovogodišnji međufakultetski ekumenski simpozij, četvrti po redu, organizirala je Teološka fakulteta u Ljubljani od 22. do 26. rujna. Okvirna tema ovog znanstvenog zбора teologa i ekumenskih radnika glasila je: *Duhovni život na našem tlu — Ekumenska poruka duhovne stvarnosti kršćanstva na tlu Jugoslavije danas*. Na susretu u Ljubljani okupilo se oko stotinjak sudionika. Većinu od njih činili su ekumenski zainteresirani profesori teologije koji se, kako se vđijelo, već od prvih ovakvih sastanaka poznaju. Izlaganja je pratilo i desetak studenata teologije s fakulteta iz Ljubljane, Zagreba i Beograda, zatim veći broj svećenika iz grada domaćina i okolice kao i drugi gosti. Osim triju spomenutih fakulteta na simpoziju su bila zastupljena sva teološka učilišta u zemlji: iz Maribora, Rijeke, Krke, Splita, Makarske, Sarajeva, Đakova, Prizrena, zatim predstavnici Teološkog fakulteta Makedonske pravoslavne Crkve iz Skopja i predstavnici protestantskih zajednica. Ovaj put nije bilo nijednog predstavnika islamskog Teološkog fakulteta iz Sarajeva.

Ekumenski skup je otvoren svečanom misom koju je u ljubljanskoj katedrali sa slovenskim biskupima i prisutnim svećenicima predvodio ljubljanski nad-

¹ Usp. Katolici i pravoslavni — Sjedinjenje ili zajedništvo? u *Glasu Koncila*, br. 14. od 13. srpnja 1980, str. 3. i 9. O svojim zapažanjima na spomenutom sastanku msgr. Pichler je izvjestio Vijeće BK za ekumenizam na sastanku Vijeća 20. rujna 1980.

biskup i metropolita dr. Alojzij Šuštar. Radni dio je počeo idućeg dana kratkim čitanjem iz Biblije i pjesmom *Oče naš* koju je izveo sastav ljubljanskih bogoslova. Potom su slijedile dobrodošlice organizatora, pozdravi prisutnih biskupa, predstavnika fakulteta i drugih crkvenih institucija. Nakon toga uvodnog dijela izabrano je radno predsjedništva i skup je počeo s radom. U toku susreta za sudionike je bilo upriličeno svečano primanje sa strane Komisije za odnose s vjerskim zajednicama u Domu delegata. Organizator simpozija, Teološka fakulteta organizirala je razgledanje grada a po završetku radova izlet u duhovna središta Slovenije, Stičnu i Pleterje. Dobrim smještajem i organizacijom susreta te optimalnim uvjetima rada organizatori su znatno doprinijeli dobroj atmosferi i pozitivnim dojmovima koje je simpozij ostavio na sve sudionike.

Studijski dio trajao je tri dana. Glavnu temu simpozija *Duhovni život na našem tlu*, predočila su tri temeljna izlaganja dopunjena s dvadeset i četiri koreferata.

U središtu proučavanja prvog dana stajalo je srpsko pravoslavlje. Glavni referat održao je dr. Atanazije Jeftić, docent iz Beograda. U svom izlaganju *Osnovne karakteristike duhovnog života kod pravoslavnih Srba* pokušao je ocrtati duhovni lik srpskog naroda. U diskusiji nakon ovog zapaženog i sistematski dobro razrađenog povijesnog prikaza srpske duhovnosti kritički se na nj osvrnulo više intervenata. Jedni su od autora očekivali više samokritičnosti u povijesnom prikazivanju kršćanske duhovnosti kod svoga naroda, drugi su upozorili da bi historijsku analizu duhovnog lika trebalo razmotriti u svjetlu današnje situacije a ne zadovoljavati se samo analizom prošlosti. Glavno izlaganje dopunili su predavači iz Beograda s još pet koreferata.

Drugi dan je bio posvećen hrvatskom katolicizmu. Temeljno izlaganje *Ocrt profila duhovnog života katoličkog kršćanstva u hrvatskom narodu* održao je dr. Tomislav J. Šagi-Bunić profesor iz Zagreba.

Šagi je, kao i njegov prethodnik Jeftić prvoga dana, imao dosta tešku zadaću, naime ocrtati duhovni profil hrvatskih katolika.² Njegova tvrdnja da su Hrvati narod nepokolebljive lojalnosti prema vladaru i papi, a buntovnici protiv svakog postojećeg poretka³ naišla je u diskusiji na znatna osporavanja. Ovu široko postavljenu temu razradilo je još dvanaest koreferanata s hrvatske strane.

Glavni referat trećeg dana održao je dr. Jože Rajhman, docent iz Maribora. On je govorio o *Duhovnom življenju na slovenskom tlu*. Izlaganje Rajhmana i sedam koreferata slovenskih teologa kao konkretna razrada glavne teme razlikovali su se od prethodnih izlaganja predavača iz Zagreba i Beograda po svojim dvjema pozitivnim značajkama. Prvo, oni su u stanovitoj mjeri pokazali samokritičnost prema vlastitoj kršćanskoj duhovnoj matici. Drugo, nisu se zadovoljili samo analizom povijesnih korijena kršćanske duhovnosti svoga naroda nego su dotaknuli i sadašnju društvenu stvarnost u kojoj taj narod živi i pokušali u kritičkom odnosu prema njoj pokazati perspektive i mogućnosti vjere među Slovencima.

Po završetku rada izdano je *Priopćenje o radu IV. međufakultetskog ekumenskog simpozija* u kojemu se s obzirom na postavljenu temu i trodnevni rad zbora ocjenjuje da »ovaj simpozij predstavlja korak naprijed u smjeru konkretiziranja ekumenske problematike, specifične baš za ove prostore, i to kako u predmetnom tako i u metodičkom smislu.«⁴ Također se sa zadovoljstvom ističe »batska otvorenost i akademska objektivnost« koje su vladale na susretu. Zatim se izražava odlučnost sudionika da nastave s ovakvim simpozijima u započetom smjeru.

Valja reći da se na simpoziju nije raspravljalo o spornim teološkim pitanjima. Samim izborom i formulacijom teme željelo se pažnju usmjeriti na ono zajedničko a unaprijed isključiti sporno. Najveći dio vremena utrošen je u izlaganje spremljenih referata o duhovnoj stvarnosti na ovom tlu: u Hrvata, Srba

² Predavanje je u međuvremenu donijela Kana, br. 10 (1980), str. 8—17.

³ Usp. nav. dj., str. 9. i 10.

⁴ Usp. AKSA, br. 35. od 26. rujna 1980. Prilog III, str. 1—7; usp. str. 6.

i Slovenaca. Pritom je zanemareno ono DANAS tog duhovnog života iako je i sam podnaslov simpozija na to upozoravao. Malo je ostalo vremena za raspravu o onome što je obrađeno i iznešeno. Diskusija, ukoliko se je vodila, služila je u prvom redu, kao i referati, boljem upoznavanju i razumijevanju druge strane. Kod onolikog broja koreferata nije ni bilo moguće s površine sići u dubinu i poći u širinu. Bilo je vrijednih nastojanja da se s akademske diskusije prijeđe k praktičkim ekumenskim koracima u crkvenom i pastoralnom životu. Čini se da bez toga praktičkog ekumenizma ovakvim susretima prijeti opasnost da se izoliraju od kršćanske baze i postanu ekskluzivni krug teoloških stručnjaka iscrpljujući se u teoretskim razglabanjima.

Idući ekumenski simpozij održat će se 1982. godine u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Zagreba. Njegova tema glasi *Isus Krist jedini spasitelj svijeta — Navještaj spasenja na našem tlu.*

DUBROVNIK I GRUŽ U PROŠLOSTI I SJEĆANJU

(Ivo Gugić: *Dubrovnik jedna vrata prema Zapadu*, Trogir, 1979; *U zagrljaju grada Dubrovnika. Gruž u prošlosti i sadašnjosti*, Trogir, 1980.)

Frane Sentinella

U razmaku od dvije godine dobili smo dvije gore navedene knjige o *Hrvatskoj Ateni*, u obradi mons. Iva Gugića. Pisac se u obradi svojih djela služio mnogobrojnom literaturom i arhivskom građom. Ali, što treba naročito istaknuti, Gugić nije hladni povjesničar, koji navodi samo godine i činjenice. U njegovu djelu davna prošlost oživljava, povezuje se sa suvremenim zbivanjima. Prvo djelo: *Dubrovnik jedna vrata prema Zapadu*, posvetio je mons. Ivo Gugić svojim đacima i pokojnim profesorima, koji su s njim zajedno predavali na Humanističkoj srednjoj školi u Dubrovniku.

Fenomen male Dubrovačke Republike, koja je za dugo godina sačuvala svoju slobodu, vrlo je zanimljiv. Crkva i Država bile su dvije odijeljene ustanove. Ali ipak u čitavoj svojoj povijesti Dubrovnik se razvijao u skladu Crkve i Države. Sv. Vlaho je simbol toga jedinstva. U Dubrovniku se, kako ističe autor, vladalo u ime Boga Svemogućega, slavne Gospe Djevice Marije, naše odvjetnice, Gospara sv. Vlaha, slavnog mučenika i milosnog branitelja, guvernera uzvišenog slavnog Dubrovnika.

Lik sv. Vlaha nalazi se na grbu, zastavi i novcu, na gradskim vratima i mirima. U teškim trenucima potresa, kuge i drugih nedaća Dubrovčani su se zavjetovali Bogu. Pisac ističe kao dragocjen spomenik vjere i dragulj arhitekture, pokraj vrata od Pila, odmah na ulazu u grad, crkvu sv. Spasa, podignutu sredstvima državne blagajne, za koju su također dio materijala dale dubrovačke vladike (gospođe) i na svojim ga leđima nosile.

Teritorij Dubrovačke Republike ubraja se među najčišće katoličke krajeve u Južnoj Hrvatskoj. Vrlo je bilo malo žitelja, koji nisu bili pripadnici Katoličke Crkve. Pisac obrađuje povijest Dubrovačke nadbiskupije (kasnije biskupije). Posebno ističe da Dubrovnik nije bio velik samo po svojoj diplomaciji, književnosti i umjetnosti, trgovini i industriji, nego i po svojim socijalnim ustanovama i dobrotvornim djelima. Tu su bratstva (bratovštine), koja nisu imala samo religiozni karakter, nego su u svom programu imala i socijalno i materijalno pomaganje svojih članova u bolesti, nevoljama i smrti.

Tu je u prvom redu Bratstvo sv. Mihajla u Gružu (in arboribus). Gruž i Lapad smatrali su se jednim mjestom. Zatim Bratstvo sv. Đurđa i tolika druga. Dubrovčani su se držali kršćanskog načela: »Što vam je suvišno, dajte siromasima.« Dubrovnik je imao mnoge socijalne ustanove: Opera pia, zakloništa i zalagaonice, i druge dobrotvorne ustanove.